

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 426/2014-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. augusta 2014 predbežne prerokoval sťažnosť T. A., zastúpenej advokátom JUDr. Andrejom Garom, Prievozská 2/B, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 15 ods. 1, čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 2, čl. 40 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 2 ods. 1, čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 16 Co 107/2013-517 z 30. septembra 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť T. A. o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. decembra 2013 doručená sťažnosť T. A. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“),

základného práva na ochranu života, zdravia a telesnej integrity podľa čl. 15 ods. 1 a čl. 40 ústavy a čl. 2 ods. 1 dohovoru, základného práva na ochranu súkromia a rodinného života podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 16 Co 107/2013-517 z 30. septembra 2013.

2. Z obsahu sťažnosti a pripojených príloh vyplynulo, že sťažovateľka ako žalobkyňa žiadala, aby Okresný súd Humenné (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom proti žalovaným v 1., 2. a 3. rade ich zaviazal zaplatiť jej celkom 15 000 € ako nemajetkovú ujmu z dôvodu zásahu do práv spätých s jej osobnosťou (zdravie, súkromie). Skutkovým základom sporu bola dopravná nehoda, pri ktorej sťažovateľka ako cestujúca v rámci medzinárodnej prepravy osôb utrpela viaceré závažné zranenia. Vodič motorového vozidla (žalovaný v 1. rade), v ktorom sa žalobkyňa v čase nehody viezla, bol v tejto súvislosti právoplatným rozsudkom súdu uznaný za vinného z prečinu ublíženia na zdraví podľa § 157 ods. 1 Trestného zákona. Žaloba sťažovateľky smerovala aj proti spoločnosti, ktorá bola prevádzkovateľom predmetného motorového vozidla (žalovaný v 2. rade), a poisťovni, v ktorej mal prevádzkovateľ uzavreté povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu (žalovaný v 3. rade). Okresný súd rozsudkom č. k. 10 C 51/2010-248 z 2. novembra 2011 zaviazal žalovaného v 1. rade zaplatiť sťažovateľke 3 000 € a žalobu proti žalovaným v 2. a 3. rade a vo zvyšku aj voči žalovanému v 1. rade zamietol. Na odvolanie sťažovateľky, ako aj žalovaného v 1. rade krajský súd uznesením sp. zn. 16 Co 9/2012 z 22. marca 2012 rozsudok okresného súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Rozsudkom okresného súdu č. k. 10 C 51/2010-448 z 9. marca 2013 bola žaloba sťažovateľky v celosti zamietnutá. Na odvolanie sťažovateľky krajský súd rozsudkom napadnutým touto sťažnosťou rozsudok okresného súdu potvrdil.

3. Sťažovateľka v sťažnosti najskôr detailne opisuje priebeh dopravnej nehody, rozsah jej zranení, priebeh liečenia, ako aj následky, ktoré jej po zraneniach ostali. Tvrdí, že protiprávnym konaním žalovaného v 1. rade došlo k neoprávnenému zásahu do jej práva na zdravie a telesnú integritu, práva na súkromie a rodinný život, a z týchto dôvodov podala žalobu proti žalovaným v 1. až 3. rade, ktorou si uplatnila svoje právo na ochranu osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Vzhľadom na charakter vzniknutej ujmy

požadovala podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, pretože iné formy zadosťučinenia neprichádzali do úvahy. Napadnutým rozsudkom krajského súdu bol potvrdený žalobu zamietajúci rozsudok okresného súdu primárne z dôvodu, že ujmy tvrdené sťažovateľkou sú pokryté inštitútom sťaženia spoločenského uplatnenia podľa § 444 Občianskeho zákonníka, a z tohto dôvodu nie je priestor tieto zložky práva uplatňovať cez ochranu osobnosti.

4. Sťažovateľka v sťažnosti predkladá ústavnému súdu rozsiahlu polemiku s právnymi závermi všeobecných súdov, poukazuje na niektoré konkrétne rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho súdu Českej republiky, ktorých aplikácie sa neúspešne domáhala v konaní pred všeobecnými súdmi. V týchto súvislostiach sťažovateľka v podstatnom uviedla:

«Podľa odvolacieho súdu bolo vykonaným dokazovaním zistené, že nároky, ktorých sa sťažovateľka domáhala, a to formou nemajetkovej ujmy cez ustanovenie § 11 a nasl. OZ., sa uplatňujú v rámci odškodňovania bolesti poškodeného a sťaženia spoločenského uplatnenia, ktoré sa realizujú cez zákon č. 437/2004 Z. z.. Zložky práva, ktoré sťažovateľka uplatňovala z titulu nemajetkovej ujmy cez ustanovenia týkajúce sa ochrany osobnosti, považuje odvolací súd za zložky práva, ktoré sú priznávané pri odškodňovaní sťaženia spoločenského uplatnenia, pričom podľa jeho názoru má nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia povahu špeciálnej úpravy vo vzťahu k ochrane osobnosti.

Uvedeným rozhodnutím krajský súd porušil jej právo na prístup k súdu a spravodlivé súdne konanie, pretože jej znemožnil úspešne sa domáhať a uplatniť si zákonom priznané a garantované právo na náhradu nemajetkovej ujmy z titulu zásahu do práva na ochranu osobnosti. Okrem toho v dôsledku rozhodnutia porušil aj právo sťažovateľky na zdravie a telesnú integritu a taktiež aj jej právo na súkromie a rodinný život. Bez opodstatnenia totiž stotožnil dva samostatné právne inštitúty, a tým aj z nich plynúce zákonné nároky, čím spôsobil, že sa sťažovateľka napriek neoprávnenému zásahu do jej základného ľudského práva na ochranu života, zdravia a telesnej integrity, ako aj do jej osobnostného práva na ochranu súkromia a rodinného života, nemohla domôcť zákonom ustanovenej náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá jej bola týmto zásahom spôsobená (§ 13 ods. 2 OZ)...

Konajúce súdy totiž stotožnili právny inštitút „ochrana osobnosti“ s právnym inštitútom „škoda na zdraví“, resp. stotožnili nároky plynúce oprávneným osobám z uvedených právnych inštitútov. S takýmto právnym názorom sa nemožno stotožniť. Ide o dva samostatné právne inštitúty, ktoré sú platnou právnou úpravou, ako aj právnou teóriou a praxou dôsledne odlišované. Medzi týmito inštitútmi a aj medzi nárokmi plynúcimi z nich oprávneným osobám je pojmová aj obsahová odlišnosť a nie je možné stotožňovať ich. Nejde o navzájom si konkurujúce nároky, pretože uplatnením jedného z nich nezaniká možnosť uplatnenia druhého...

Sťažovateľka si žalobou rozhodne neuplatňovala nároky, ktoré by znamenali ďalšie odškodnenie z titulu škody na zdraví formou náhrady za bolestné a sťaženie spoločenského uplatnenia. Už z titulnej strany samotnej žaloby, ako aj z jej obsahu a žalobného petitu jednoznačne vyplýva, že sa domáhala nárokov plynúcich z neoprávneného zásahu do jej osobnostných práv - práva na zdravie a telesnú integritu a práva na súkromie a rodinný život... Skutočnosť, že sťaženie spoločenského uplatnenia má povahu nemajetkovej ujmy neznamena, že ide o totožnú ujmu akou je ujma spôsobená neoprávneným zásahom do osobnostného práva na súkromie a rodinný život, k akej došlo na strane sťažovateľky v dôsledku protiprávneho konania.

Nie je možné súhlasiť s právnym názorom porušovateľa, podľa ktorého skutočností uvádzané sťažovateľkou - popis dôsledkov neoprávneného zásahu do jej práva na súkromie a rodinný život sú skutočnosťami, ktoré sa zohľadňujú pri posudzovaní sťaženia spoločenského uplatnenia v dôsledku škody na zdraví. Totiž, náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia sa poskytuje za následky vyvolané škodou na zdraví, ktoré nepriaznivo ovplyvňujú možnosti poškodeného uplatniť sa v ďalšom živote a v spoločnosti a poskytuje sa na základe lekárskeho posudku, na vydanie ktorého platia rovnaké zásady ako pri bolestnom, pričom hodnotiaci lekár posudzuje závažnosť poškodenia zdravia a predpokladaný vývoj jeho následkov. Lekár neskúma a ani nie je oprávnený skúmať následky protiprávneho konania škodcu v súkromnom a rodinnom živote poškodeného. Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia preto rozhodne nepokrýva aj nemajetkovú ujmu spôsobenú na súkromnom a rodinnom živote poškodeného. Nebyť protiprávneho konania, sťažovateľka by žila podstatne iným životom. Tak ako v období pred nehodou, by so svojim nebohým manželom prežila niekoľko rokov v harmonickom a šťastnom

manželstve. Nemusela by riešiť existenčné problémy, nemusela by si vyčítať, že nestála pri manželovi v čase úmrtia jeho matky a najmä v čase jeho ťažkej choroby. Nebyť neoprávneného zásahu do jej osobnostných práv, žila by tak ako predtým, pomáhala by svojej chorej matke, svojmu manželovi, deťom a pod.. To jej však bolo znemožnené, a to práve v dôsledku protiprávneho zásahu do jej osobnostných práv. Ujma spôsobená v tomto smere na osobnostných právach sťažovateľky rozhodne nemôže byť reparovaná prostredníctvom inštitútu náhrady škody na zdraví, nakoľko ide o odlišný a samostatný nárok založený na inom skutkovom aj právnom základe. Právny názor porušovateľa preto považujeme za nesprávny... »

V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľka rozsiahlo polemizuje s otázkou pasívnej legitímácie žalovaného v 2. a 3. rade a sťažnostnú argumentáciu uzatvára tvrdením:

„Na základe vyššie uvedených skutočností, opierajúc sa o zákonné ustanovenia a znenie ústavy máme za to, že postupom a rozsudkom krajského súdu došlo v dôsledku aplikácie nesprávneho právneho názoru k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu a inú právnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle článku 6 dohovoru, ako aj práva na ochranu života, zdravia a telesnej integrity v zmysle článku 15 ods. 1 ústavy a článku 2 ods. 1 dohovoru a práva na ochranu súkromia a rodinného života podľa článku 16 ods. 1 ústavy a článku 8 ods. 1 dohovoru. Sme si vedomí toho, že úlohou ústavného súdu nie je suplovať rozhodovaciu právomoc všeobecných súdov, avšak sme toho názoru, že v danej veci sa konajúce súdy, resp. porušovateľ dopustil tak zásadného nesprávneho právneho posúdenia, čím došlo k porušeniu práv sťažovateľky, že je nevyhnutné, aby sa touto vecou zaoberal aj ústavný súd a posúdil, či je napádaným rozhodnutím došlo alebo nedošlo k porušeniu práv sťažovateľky.“

5. V petite sťažnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vyslovil, že jej označené práva boli porušené rozsudkom krajského súdu, ktorý navrhuje zrušiť a vrátiť mu vec na ďalšie konanie. Požaduje taktiež priznanie náhrady trov konania v sume 275,96 €.

II.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 15 ods. 1 ústavy každý má právo na život. Ľudský život je hodný ochrany už pred narodením.

Podľa čl. 16 ods. 1 ústavy nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia je zaručená. Obmedzená môže byť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa čl. 40 ústavy každý má právo na ochranu zdravia.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 2 ods. 1 dohovoru právo každého na život je chránené zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom

zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydli a korešpondencie.

7. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Cieľom predbežného prerokovania každého návrhu (vrátane sťažnosti namietajúcej porušenie základných práv a slobôd) je rozhodnúť o prijatí návrhu na ďalšie konanie alebo o jeho odmietnutí, a teda vylúčení z ďalšieho konania pred ústavným súdom zo zákonom stanovených dôvodov. Pri predbežnom prerokovaní návrhu takto ústavný súd skúmal, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto zákonného ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti v zmysle judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánom štátu (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, alebo z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno preto považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej realnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, I. ÚS 426/08).

9. Ústavný súd sa pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zároveň zaoberal bližšie otázkou, či sťažnosť nie je zjavne neopodstatnená. Súčasťou stabilizovanej judikatúry ústavného súdu je aj doktrína možných zásahov ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov vo veciach patriacich do ich právomoci. Ústavný súd predovšetkým pripomína, že je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Vo vzťahu k všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inšinciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (m. m. II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09). Ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Táto ochrana sa prejavuje aj v tom, že všeobecný súd odpovedá na konkrétne námietky účastníka konania, keď jasne a zrozumiteľne dá odpoveď na všetky kľúčové právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Ústavný súd už opakovane uviedol (napr. II. ÚS 13/01, I. ÚS 241/07), že ochrana ústavou prípadne dohovorom garantovaných práv a slobôd (resp. ústavnosti ako takej) nie je zverená len ústavnému súdu, ale aj všeobecným súdom, ktorých sudcovia sú pri rozhodovaní viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy a zákonom (čl. 144 ods. 1 ústavy).

K namietanému porušeniu práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru

10. V súvislosti so sťažnosťami namietajúcimi porušenie základných práv a slobôd rozhodnutiami všeobecných súdov už ústavný súd opakovane uviedol, že jeho úloha pri rozhodovaní o sťažnosti pre porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov súdnej interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne

odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných práv a slobôd (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07). Uvedené rovnako platí aj pre namietané porušenie práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy totiž ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru. Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (obdobne napr. II. ÚS 71/97, IV. ÚS 195/07, III. ÚS 24/2010).

11. Podstatná námietka sťažovateľky spočíva v tvrdenom zásahu krajského súdu do jej označených práv, ktorej sa mal dopustiť nesprávnym právnym posúdením predpokladov vzniku jej nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v dôsledku tvrdeného neoprávneného zásahu do práv spätých s jej osobnosťou.

12. Vychádzajúc z mantinelov možných zásahov ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov sa ústavný súd oboznámil s tou časťou odôvodnenia rozsudku krajského súdu, ktorá bola pre posúdenie dôvodnosti sťažnosti podstatná. Krajský súd najskôr poukázal na dôvody rozsudku okresného súdu, odôvodnenie odvolania sťažovateľky, aby následne v rozhodujúcej časti odôvodnenia uviedol:

„Žalobkyňa rámeč svojho odvolania vymedzila tým, že predmetnou žalobou sa domáhala nielen náhrady nemajetkovej ujmy týkajúcej sa práva na súkromný a rodinný život, ale aj na zdravie a telesnej integrite. Právo na zdravie a telesnú integritu odôvodňovala tým, že v dôsledku dopravnej nehody bola práceneschopná, nevládna, odkázaná na pomoc iných, pričom mala byť zdravá, pretože je to jedno z najzákladnejších ľudských práv. V rámci náhrady nemajetkovej ujmy v oblasti súkromia a rodinného života poukazovala na situáciu a spôsob žitia v jej rodine, na jej príbuzenské a rodinné väzby, na svoju finančnú situáciu, ako aj na ďalšie okolnosti, ktoré zasiahli do jej života, a to i tým, že, keď zomrela matka jej manžela nemohla byť manželovi oporou a neskôr zomrel, následkom zlého zdravotného stavu 02. 03. 2010 aj jej manžel. Z týchto dôvodov uplatňovala predmetnú nemajetkovú ujmu cez ust. § 11 a nasl. a ust. § 13 Občianskeho

zákonníka s tým, že bol poškodený jej život a zdravie a došlo aj k zásahu do súkromného a rodinného života.

Odvolací súd konštatuje, že súd prvého stupňa správne svoje rozhodnutie právne odôvodnil, ak poukázal na ust. § 444 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého pri škode na zdraví sa jednorazové odškodňujú bolesti poškodeného a sťaženie jeho spoločenského uplatnenia.

Odvolací súd je názoru, že pri škode na zdraví, nemajetková ujma, je krytá v slovenskej právnej úprave, cez ustanovenia zákona o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia. Oba vlastne nároky, ktoré uplatňuje žalobkyňa sú nárokmi nemajetkovej ujmy odškodňované podľa § 444 Občianskeho zákonníka. Iné druhy nárokov nemajetkovej ujmy právny poriadok Slovenskej republiky výslovne neupravuje. Z tohto dôvodu tu nie je priestor tieto zložky práva uplatňovať cez ochranu osobnosti.

Odvolací súd chápe, že navrhovateľka sa snaží tento nedostatok v právnej úprave Slovenskej republiky obísť aplikáciou cez ust. § 13 Občianskeho zákonníka, avšak je toho názoru, že nárok tak, ako ho žalobkyňa, v prípade zásahu do jej zdravia a telesnej integrity, bez pochyb pokrýva ust. § 444 Občianskeho zákonníka a ust. zákona č. 437/2004 Z. z. o odškodňovaní bolestného a uplatnenia sťaženia spoločenského uplatnenia. Aj nároky v oblasti súkromia a rodinného života totiž pokrýva zákon č. 437/2004 Z. z., pretože poskytuje náhradu pre obmedzené možnosti poškodeného nielen v živote, ale aj spoločnosti. Smrť manžela poškodenej ako jeden z následkov jej ujmy, však nebola v príčinnej súvislosti s nehodou, pri ktorej utrpela ujmu.

Súdom prvého stupňa bolo riadne zistené, že žalobkyňa uplatňuje náhradu nemajetkovej ujmy aj na inom súde a že jej bola čiastočne už poskytnutá náhrada, v konaní v ktorom uplatňuje aj odškodnenie sťaženia spoločenského uplatnenia. O týchto skutočnostiach v prípade prvého rozhodnutia súdu prvého stupňa napríklad žalobkyňa súd neinformovala.

Podľa ust. § 4 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z., náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia sa poskytuje jednorazovo; musí byť primeraná povahe následkov a ich predpokladanému vývoju, a to v rozsahu, v akom sú obmedzené možnosti poškodeného uplatniť sa v živote a v spoločnosti.

Podľa ust. § 11 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

Podľa ust. § 13 ods. 1 - 3 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadosťučinenie. Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch...

Z doterajšej súdnej praxe, nie sú známe judikované rozhodnutia (podľa slovenskej právnej úpravy), aby ten, kto mal poškodené zdravie, mal nárok na náhradu cez ust. § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Nároky poskytované cez ochranu osobnosti, sú známe, avšak na inom skutkovom základe. V danom prípade však žalobkyňa po dopravnej nehode je žijúcou osobou, ktorá osobne uplatňuje nároky z titulu dopravnej nehody, ktorú jej spôsobil žalovaný v I. rade, a to nároky týkajúce sa nemajetkovej ujmy v oblasti poškodeného zdravia a rodinného a súkromného života.

Súd prvého stupňa preto správne vo veci rozhodol, ak uplatnený nárok žalobkyňou na náhradu nemajetkovej ujmy zamietol. Vykonaným dokazovaním totiž bolo zistené, že nároky, ktorých sa domáhala, a to formou nemajetkovej ujmy cez ust. § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, v súvislosti s tým, že bolo zasiahnuté do jej zdravia, telesnej integrity, ako aj do jej rodinného a súkromného života sa uplatňujú v rámci odškodňovania bolesti poškodeného a sťaženia spoločenského uplatnenia, ktoré sa realizujú cez zákon č. 437/2004 Z. z.. Takéto odškodnenie, resp. nároky aj žalobkyňa uplatnila.

Tieto nároky sú pokryté ust. § 444 Občianskeho zákonníka a zákonom č. 437/2004 Z. z.. Odvolací súd nepopiera, že takéto nároky sú zložkami práva, ak dôjde aj k zásahu do osobnostných práv, ale v prípade sťaženia spoločenského uplatnenia sú nemajetkovou ujmovou, ktorou sa výslovne odškodňuje sťaženie v živote a v spoločnosti. Tie zložky práva, ktoré uplatňuje žalobkyňa v konaní z titulu nemajetkovej ujmy cez ustanovenia týkajúce sa ochrany osobnosti, sú zložkami práva, ktoré sa priznávajú, aj keď sa odškodňuje sťaženie spoločenského uplatnenia. V danom prípade je tomu nepochybne tak. Ako bolo zistené žalobkyňa svojím návrhom na inom súde začala konanie o odškodňovanie

následkov sťaženia spoločenského uplatnenia, kde zaiste bude prebiehať dokazovanie so zisťovaním všetkých následkov, ktoré nastali u nej ako poškodenej po úraze nielen v oblasti rodinného a spoločenského života, ale aj v oblasti jej telesnej integrity a zdravia. Nárok na sťaženie spoločenského uplatnenia má povahu špeciálnej úpravy vo vzťahu k ochrane osobnosti.

V rozhodnutiach, na ktoré poukazovala žalobkyňa v priebehu konania, sa rieši otázka usmrtenia a nároky pozostalým. V danom prípade však ide o zjavne inú situáciu. Žalobkyňa úraz prežila a uplatňuje si nároky súvisiace s poškodením zdravia, telesnej integrity, ako aj nároky súvisiace so zásahom do spoločenského a rodinného života...

Žalobkyňa si v konaní uplatňovala náhradu nemajetkovej ujmy z titulu zásahu do jej osobnosti, a to zdravia, telesnej integrity a rodinného a súkromného života s poukazom na dopravnú nehodu, ktorú mal zaviniť žalovaný v I. rade. Keďže tieto nároky súd prvého stupňa, ako aj odvolací súd považoval za nároky, ktoré sú špecificky upravené v ust. § 444 Občianskeho zákonníka a v zákone č. 437/2004 Z. z. bolo potrebné najprv sa vypoariadať s tým, či je možné tieto nároky, ktoré sú pokryté týmto špeciálnym ustanovením, uplatňovať aj cez ust. § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka týkajúce sa ochrany osobnosti. Keďže súd prvého stupňa v zhode s odvolacím súdom zistil, že žalobkyňa takéto nároky už uplatnila a že v danom konaní sú tieto nároky tými zložkami práva, ktoré sa uplatňujú v konaní o odškodňovaní následkov z titulu dopravnej nehody, bolo by nad rámec sa zaoberať pasívnou legitimáciu žalovaných v 2. - 3.rade, vo zmysle stanoviska žalobkyne, pretože v prípade uplatňovania týchto zložiek práva, z titulu uplatňovania následkov po dopravnej nehode, je teda pre odškodnenie následkov na zdraví z doterajšej slovenskej súdnej praxe už jasná pasívna legitimácia.“

13. Ústavný súd sa takto pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zaoberal tým, či rozsudok krajského súdu je ústavne udržateľný, t. j. či nevykazuje znaky svojvôle, arbitrárnosti, či je náležité odôvodnený a či výklad práva všeobecným súdom nie je taký, že popiera účel a zmysel príslušných zákonných noriem (m. m. I. ÚS 23/2010). Svojevôľa všeobecného súdu by totiž za určitých okolností mohla viesť aj k zásahu do označených práv zaručených ústavou a dohovorom, v prípade sťažovateľky však takýto záver zistený nebol.

14. Z odôvodnenia sťažnosťou napadnutého rozsudku krajského súdu podľa názoru ústavného súdu jasne a zrozumiteľne vyplývajú dôvody, pre ktoré potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku o zamietnutí žaloby. Ako je z už uvedeného zrejmé, v odôvodnení napadnutého rozsudku dal krajský súd sťažovateľke podrobnú, jasnú, zrozumiteľnú a zároveň ústavne akceptovateľnú odpoveď na to, prečo ňou uplatňované nároky na náhradu nemajetkovej ujmy sú pokryté v rámci náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia a prečo v dôsledku uvedeného bola jej žaloba právoplatne zamietnutá. Krajský súd sa pritom neobmedzil iba na skonštatovanie správnosti dôvodov rozsudku okresného súdu (§ 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku), ale primerane reagoval aj na odvolacie námietky sťažovateľky a svoj rozsudok zákonným spôsobom (§ 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku) odôvodnil.

15. V okolnostiach prípadu preto ústavný súd považuje postup krajského súdu za ústavne akceptovateľný, výkladovo konzistentný a primerane argumentačne zdôvodnený. Napadnutý rozsudok preto nemožno považovať ani za svojvoľný či arbitrárny. Skutočnosť, že sa sťažovateľka s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť tento právny názor svojím vlastným (m. m. II. ÚS 134/09, I. ÚS 417/08). V rozsudku krajského súdu teda ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti nezistil nič, čo by ho robilo ústavne neakceptovateľným, a teda vyžadujúcim korekciu zo strany ústavného súdu. Pokiaľ teda ide o namietaný zásah do základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, ústavný súd uzatvára, že rozsudok krajského súdu je vnútorne logický, nie je prejavom aplikačnej a interpretačnej svojvôle konajúceho všeobecného súdu, rešpektuje zákonné požiadavky na odôvodnenie rozsudku, nie je arbitrárny a zrozumiteľným spôsobom dáva odpoveď na otázku, prečo krajský súd rozsudok okresného súdu vo veci samej ako vecne správny potvrdil. Inak povedané, v sťažnosti absentuje ústavno-právny rozmer. V súvislosti s prejavom nespokojnosti s namietaným rozsudkom krajského súdu ústavný súd konštatuje, že obsahom práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania. Podstatou je,

aby postup súdu bol v súlade so zákonom, aby bol ústavne akceptovateľný a aby jeho rozhodnutie bolo možné kvalifikovať ako zákonné, preskúmateľné a bez znakov arbitrárnosti. V opačnom prípade nemá ústavný súd dôvod zasahovať do postupu a rozhodnutí súdov, a tak vyslovovať porušenia základných práv (obdobne napr. I. ÚS 50/04, III. ÚS 162/05). Vzhľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú. Nezistil totiž možnosť porušenia označených práv sťažovateľky, ktorej reálnosť by mohol bližšie posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

16. Aj keď ústavnému súdu v zásade neprislúcha dopĺňať, precizovať či inak vylepšovať odôvodnenie rozhodnutí všeobecných súdov, v reakcii na sťažnostné dôvody aspoň stručne dodáva. Je zjavné, že sťažnosti sťažovateľky nechýba racionalita v právnych úvahách, aj keď je súčasne zrejmé, že tieto prispôsobuje potrebám svojej právnej situácie. Z pohľadu ústavného súdu nie je sporné, že sťažovateľka si svoj nárok na náhradu za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 444 Občianskeho zákonníka uplatnila v inom súdnom konaní. V konaní, ktoré právoplatne skončilo napadnutým rozsudkom krajského súdu, si uplatnila nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v dôsledku tvrdeného zásahu do práv spätých s jej osobnosťou.

17. Podľa § 444 Občianskeho zákonníka pri škode na zdraví sa jednorazovo odškodňujú bolesti a sťaženie spoločenského uplatnenia.

Podľa § 2 ods. 2 zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 437/2004 Z. z.“) sťaženie spoločenského uplatnenia je stav v súvislosti s poškodením na zdraví, ktoré má preukázateľne nepriaznivé následky pre životné úkony poškodeného, na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo na plnenie jeho spoločenských úloh (ďalej len „následok“).

Podľa § 4 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia sa poskytuje jednorazovo; musí byť primeraná povahe následkov a ich predpokladanému vývoju, a to v rozsahu, v akom sú obmedzené možnosti poškodeného uplatniť sa v živote a v spoločnosti.

Podľa § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. v prípadoch hodných osobitného zreteľa, akým je uznanie invalidity, môže súd náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia zvýšiť najviac o 50 %.

18. Citované zákonné ustanovenia sú aj z pohľadu ústavného súdu ústavne konformne interpretovateľné tak, ako to učinili okresný súd a krajský súd v právnej veci sťažovateľky. Skutočnosť, že protiprávnym konaním (pri dopravnej nehode) došlo k zásahu do jej zdravia a telesnej integrity, nie je sporná. Rovnako nie je sporné, že v súvislosti, resp. v dôsledku poškodenia jej zdravia mala sťažovateľka preukázateľne nepriaznivé následky v jej osobnej, ako aj rodinnej sfére. Hospitalizácia a následné liečenie mali vplyv na realizáciu jej životných úkonov, nemohla plnohodnotne žiť a pracovať, nemohla plnohodnotne plniť svoju úlohu matky a manželky, bola obmedzená v starostlivosti o chorého manžela. Ústavný súd preto nerozporuje názor sťažovateľky, že dôsledky poškodenia zdravia sa prejavili aj vo viacerých sférach jej súkromného a rodinného života. Z pohľadu citovanej platnej právnej úpravy je však zrejmé, že tieto ujmy sú kryté inštitútom sťaženia spoločenského uplatnenia a odškodňované jednorazovo na základe bodového ohodnotenia v závislosti od rozsahu obmedzení pri uplatnení v živote a spoločnosti. Citované ustanovenia zákona č. 437/2004 Z. z. teda upravujú náhradu za dôsledky poškodenia zdravia v pracovnom, kultúrnom, súkromnom, manželskom ale napríklad aj v politickom či športovom živote. Pokrývajú teda náhradu všestranných obmedzení poškodeného v rôznych sférach jeho života, pri plnení jeho rôznych spoločenských úloh, ktoré sa prejavili ako dôsledok poškodenia zdravia.

19. V nadväznosti na uvedené považuje ústavný súd za vhodné pripomenúť (aj keď krajský súd sa tým bližšie nezoberal), že platná právna úprava počíta aj s možnosťou

zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia najviac o 50 % (§ 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z.), pričom aktuálna judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky túto možnosť nespája výlučne s uznaním invalidity (uznesenie sp. zn. 5 Cdo 212/2010 z 29. novembra 2011). Takéto zvýšenie pritom prichádza do úvahy v takých prípadoch, kde paušalizovaná náhrada sťaženia spoločenského uplatnenia cez bodové ohodnotenie celkom zjavne neplní dostatočne satisfakčnú a reparačnú funkciu a je na mieste a v záujme spravodlivého usporiadania porušených vzťahov túto náhradu súdom zvýšiť. Aj preto je z pohľadu ústavného súdu právny záver krajského súdu o odškodnení dôsledkov poškodenia zdravia aj v súkromnom a rodinnom živote prostredníctvom inštitútu náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia ústavne konformný a akceptovateľný.

20. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 15 ods. 1, čl. 16 ods. 1, čl. 19 ods. 2, čl. 40 ústavy a práv podľa čl. 2 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že všeobecný súd v zásade nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a slobôd hmotného charakteru (kam patria aj označené práva), ak toto porušenie nevyplynie z toho, že všeobecný súd súčasne porušil aj ústavno-procesné princípy postupu vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy (II. ÚS 78/05). Na strane druhej novšia judikatúra ústavného súdu už smeruje aj k posudzovaniu namietaného porušenia hmotných práv v rozhodnutí všeobecného súdu a to aj bez toho, aby sťažovateľ musel namietat, že všeobecný súd súčasne porušil aj ústavno-procesné princípy postupu vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy (IV. ÚS 360/09, III. ÚS 196/08, II. ÚS 111/08, I. ÚS 131/09 a pod.).

21. V súvislosti s tvrdým zásahom do označených práv však ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na záver krajského súdu o absencii vzniku nároku sťažovateľky na náhradu nemajetkovej ujmy nemožno uvažovať o zásahu do týchto práv. Totiž ak krajský súd (zhodne s okresným súdom) ústavne konformným a akceptovateľným výkladom relevantných noriem dospeli k záveru, že sťažovateľke nevznikol právny nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pretože ňou tvrdené ujmy sú odškodňované prostredníctvom inštitútu sťaženia spoločenského uplatnenia, a tento jeho názor nebol ústavným súdom vyhodnotený ako svojvoľný (a teda ústavne neudržateľný),

je zjavné, že absentuje akákoľvek možná príčinná súvislosť medzi rozsudkom krajského súdu a označenými právami. Aj v tejto časti preto ústavný súd odmietol sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú.

22. Keďže došlo k odmietnutiu sťažnosti, ústavný súd sa nezaoberal ďalšími návrhmi sťažovateľky (návrh na zrušenie rozsudku krajského súdu, vrátenie veci na ďalšie konanie, náhrada trov konania), pretože tieto sú viazané na to, že ústavný súd sťažnosti vyhovie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. augusta 2014